די גאָלדענע קייט.

אַ חסידישע פאַמיליען־דראַמע

(אין ווייסן פערז)

אין 3 אַקטן.

פערזאָנען:

שלמה.

פנחס — זיין זוהן.

משה — פנחס'עס זוהן, שלמה'ס אייניקעל.

יונתן — שלמה'ס זוהן, משה'ס אוראייניקעל.

דבורה — פנחס'עס ווייב; משה'ס מוטער.

מרים — משה'ס ווייב.

לאה — משה'ס אונ מרים'ס טאָכטער; יונתן'ס שוועסטער.

ישראל גבאי ראשון.

צווייטער אונ **דריטער גבאי**

עולם.

חסידים צווישען זיי

אברהם.

למך אונ

ביניש — **ישישים** — די עלטסטע חסידים;

אַלטע חסידים

איין אַלטער אונ

אַ יונגער רייכע חסידים

אַ היימישער אונ

איין אָרימער חסיד.

אַ ישובניק.

בערגמ — אַ דאָקטאָר.

ערשטער אַקט

דעם רבינס צימער; אַלט-פּרענקיש-פּריציש מעבליערט. אַ געשניצטער באַלקען, פון וועלכען עס הענגט אַראָב אַ קריסטאַלענער הענג-לייכטער, וואָס קלינגט בּיי שטאַרקערע טריט אין צימער. אונטער איהם — אַ צופּלאַצטער מאָזאיק טיש, רויט-סאַמיטען-געבעטעקאַנאַפּע, אַ פאָטער-שטוהל, שטיהלען. בּיי די וועגד — בּענק, לאַנגע, אָהן אָנלעהנען. גלעזערנע שענקליך: מיט ספרים און מיט זילבּערנע און גאָלדענע כלים. אויסער אַ חנוכה-לאָמפּ, בשמים-פּושקעס, אתרוג-פּושקעס א. ד. ג. זואַרפט זיך, מיט זיין גרייס, אין די אויגען אַריין — אַ זילבּערנער, אַלט-פּריצישער בּעכער. טהירען רעכטס און לינקס: רעכטס — צוויי שמאָלע, פאַר'ן הוימישען געבּרויך; איין טהיר אין בית-המדרש אַריין, די צווייטע צו עזרת נשים, לינקס — אַ געוועגליכע טהיר אין ווייטערע צימערן אַריין, אין הינטערגרונד — אַ טהיר און אַ גרויס ווענעציאַניש פענסטער צו'ן אַ הויף-גערטיל. זילבּערנע העסען אַרום די ווענד.

מוצאי שבת; שפּעט אין אָווענד. נאָך גאָר נישט אָנגעצונדען אין שטוב. איבּער דער דיעל שפּיעלט אַ שוואַכע ליכט-נעץ פון לבנה-שיין אין שניי-אָבּגלאַנצען, וואָס פערשווינדט, בּאַלד נאָכ'ן אויפגעהען פון דער פאָרהאַנג. אין דרויסען ווערט אַלץ טריעבּער און טריעבּער, און ברעכט אויס ענדע אַקט, אין אַ שניי-שטורם.

אין צימער הערשט איין אָבּגעלאָזענקייט און איין אונאָרדנונג. אין דעם הויז האָט געמוזט עפּיס איין אומגליק געשעהן. פון רעכטס און לינקס, ווען עס עפענט זיך אַ טהיר, הערט זיך איין אומעטיג גערויש, אויסגעשרייען א. ד. ג.

(פון הויף-טיר קומען אריין דער עלטערער און דער יונ-גערע רייכע חסידים. אונטער זיי — דער אָרימער חסיד און דער היימישער, וואָס „רייבען" זיך אַרום יענע.)

דער עלטערער רייכער חסיד

הייסט עס — פערלוירען אַ שבת!
אַזוי פיעל געשעפטען פערלאָזט, —
און מען גיט קיין שלום נישט...

דער יונגערער.

אַז, לא עליכם...

היימישער חסיד.

חס ושלום...
ס'איז נור באתכסיא...
צרת הרבים...

אָרימער חסיד.

גוט זיינס ביחידות...
שטאָרמט די עולמות עליונים...

דער יונגערער רייכער חסיד

(הינטערליסטיג)

עפּיס צו אייך דאָ געקומען
אַ דאָקטאָר אַ יונגער?

היימישער חסיד.

(האפט אָן אין דער ענדערונג פון געשפרעך!)

ימח שמו ...

אָרימער חסיד

א מכשף ...
מאַכט עפּיס רעגען אין שטוב
און שניי ...

היימישער חסיד.

(וועהמיטיג)

ער, זאָל לעבען, אָבגעשלאָסען,
וועגען כלל ... גזרות געהען ...
פון ערגיץ, זאָגט מען, שיקט מען
גאַנצע פוהרען מעסערס,
קהלות גאַנצע צו בעפאַלען ...
אַרבייט דער מין דערווייל,
פאַר בחורים דרשנ'ט ער ...
וועגען טבע ...

דער יונגערער רייכער חסיד.

און קומט צום רבין? ...

דער היימישער חסיד.

דער רבי האָט קיין פחד נישט!

דער אָרימער חסיד

אויף איהם האָט ער קיין שליטה נישט ...
(די רייכע חסידים הערען זיי שוין נישט, געהען איבערן צי-
מער, בעטראַכטען.)

ד ע ר ע ל ט ע ר ע ר ר ײ כ ע ר ח ס י ד.

שװערע פֿאָרהענג.

(בעטאַפּט זיך)

זײדענע...

ה ײ מ י ש ע ר ח ס י ד.

אַזױ בײם פּריץ געקױפֿט,
מיט'ן הױז צוזאַמען...

י ו נ ג ע ר ר ײ כ ע ר ח ס י ד

באַלקען — געשניצטע, מעבעל — ג ע ש נ י צ ט,
העסען, אַלמערס — מיט פּיגורען...

אָ ר י מ ע ר ח ס י ד.

האָט מען אָבגעקלאַפּט די נעז...

י ו נ ג ע ר ר ײ כ ע ר ח ס י ד.

ענגער פֿון הערנער אין װינקעל...

ה ײ מ י ש ע ר ח ס י ד

דערמיט שטױסט ער דער שטן...
דאָ פּלעגט ער זיצען בײדערנאַכט...
אין פֿינסטערע נעכט,
אין התבודדות אַלײן.
מלחמה האַלטען מיט כּל-דאָס בײז...

אָ ר י מ ע ר ח ס י ד.

מיט מסירת נפש...

ע ל ט ע ר ע ר ר ײ כ ע ר ח ס י ד.

(דעם יונגערן, אין דער זײט)

קראַנק א י ז ער...

יונגערער רייכער חסיד.

מען זאָגט: פון זינען אַראָב...

עלטערער רייכער חסיד.

קען זיין...
ווער ווייסט, וואָס פאַר אַ כשוף
אין די אַלע זאַכען שטעקט...

יונגער רייכער חסיד.

שאַדט עס אַ רבין אויך
און — אַזאַ אַלטען?

עלטערער רייכער חסיד.

קום אין אכסניא אַריין...

(ווילען געהען דורך דער בית־המדרש־טיר).

היימישער חסיד.

זיך נישט דורכצושטופען!
קיין עין הרע — איין עולם...

אָרימער חסיד

איך וועל אייך פיהרען דורכ׳ן הויף —

(פיהרט זיי ארויס; היימישער חסיד געהט אָב אין בית־המדרש אריין. פון לינקס, איינער נאָכ׳ן צווייטען קומען די ישישים.)

אברהם

(קנאַקענדיג די פינגער, שטאַרקט זיך קעגען אומעט, וואָס אי־בערוועלטיגט איהם, ברומט אויף זיך.)

שבת! שבת!

עס איז פאָרט נאָך שבת!
נישט געמאַכט נאָך קיין הבדלה.

(צו די נאָכקומענדיגע)

הע?

למך.

וועט עס זיין אַ וואָך...

ביניש.

אַ וואָך...
השם ישמרנו — אַ וואָך!

(צוגעהען זיך איבער דער שטוב)

למך.

(זיך אָבשטעלענדיג)

ס'האַרץ האָט מיר אָבער געזאָגט,
געריסען זיך אַהער...

ביניש.

מיך — געצויגען, ווי אַ מאַגנעט...

למך.

פאַלט פונקט מיין איידעם איין
זיך גט'ען...

ביניש.

כ'קען דאָס וואַסער נישט אַריבער,
קיין פראָם און קיין שיפעל נישט;
קריהע געהט און קריהע!

א ב ר ם.

(שטעלט זיך אָפּ, אָנגעלעהנט אין טיש; ביטער:)

זענט איהר, הייסט עס, מיך מקנא?

(למך און ב יי נ י ש צוגעהען זיך איבערן צימער)

למך

(זיך אָבשטעלענדיג פאַר אברם)

אָבער וואָס איז דאָס געשעהן אַזוינס?

ב יי נ י ש,

(נאָכקומענדיג)

וואָס האָט זיך דאָ געטון אַזוינס?
וואָס?

למך.

רעד אַ וואָרט!

ב יי נ י ש.

ציהסט דאָך די נשמה אַרויס!

א ב ר ם.

וואָס? גאָרנישט!
ממש גאָרנישט...
זעהענישען געזעהען...
פון זעהענישען כּסדר גערעדט...

למך.

האָט מען עפּיס פערשטאַנען?

א ב ר ם.

מרימ׳ל...

ל מ ך און ב י י נ י ש.

(מיט ליעבשאַפט)

מרימ׳ל... מרימ׳ל...

ל מ ך

זי האָט פערשטאַנען...

ב י י נ י ש

געוויס...

א ב ר ם.

ס׳האַרץ, זאָגט זי, פיהלט...

(עס זענען אריין אַלטע חסידים; שטיל, איינער נאָכ׳ן צווייטען. שטעלען זיך אָב, דערזעהענדיג די ישישים, מיט דרך-ארץ און עטוואָס פחד, נישט ווייט פון טיר; מאַנכע ועצען זיך צו. גערענדיג און פערנעמען נישט דאָס גאַנצע געזעס.)

ע ר ש ט ע ר אַ ל ט ע ר ח ס י ד.

(ראַפּאָרטירענדיג)

סוחרים ווילען אַהיים,
פאָרכטען זיך...

(ועצט זיך, פון די ישישים נישט געמערקט)

צ ו ו י י ט ע ר אַ ל ט ע ר ח ס י ד.

איין אשה אין עזרת נשים
חלש׳ט...

ד ר י ט ע ר.

מען קען זי נישט דערמינטערן ...
און ס׳בית-מדרש אין חשך מורמעלט ...

צ ו ו י י ט ע ר.

גלייך אַ וואַסער רוישט ...

ע ר ש ט ע ר.

ג׳ייך אַ וואַלד ...

(בלייבען שטיל; דער ישיש הייבט אָן רעדען)

א ב ר ם.

(ווי פון א חלום ארויס)

דרעמעלט אַיין ...
פון חלשות דרעמעלט ער אַיין,
און ציטערט אויף ...
עפענט די אויגען גרויס ...
פול שרעק—די אויגען.
„אַ רויטע וועלט", זאָגט ער
„אַ רויטע וועלט"
און ציטערט ...
מרימ׳ל שטעהט דערביי ...

מ ק ו ר ב י ם א ו ן ז ק נ י ם.

מרימ׳ל ...
מרימ׳לס נאָמען דערמאַנט ...

א ב ר ם.

זאָגט זי אונז:

בלוט וועט זיך גיסען,
יודיש בלוט, ווי וואַסער...

אַ חסיד.

(אַריינקומענדיג:)
רעדלעך שטעהען זיי אין מאַרק...
מ'שרעקט זיך, מע סודעט זיך...
אין אַרום — אַ חושך;
מ'עפענט נישט קיין קלייד,
מע צינדט נישט אָן קיין ליכט...
(האַקט אָב, בעמערקענדיג ישישים)

אברם.

און דרימעלט איין...
און ציטערט ווידער אויף...
עס ציטערט די ווייסע באָרד,
עס ציטערט דער קאָפּ...
„פלעמליך", זאָגט ער,
„פלעמליך פליהען אין אויר אַרום".
(אַראָבלאָזענדיג דעם קאָפּ אויף די פלאַכע הענד)

אברם.

זאָגט מרימ'ל...

שטימען איבער צימער.

מרימ'ל און מרימ'ל...

אברם.

מיט'ן רויך
וועלען שטעט און שטעטלעך געהן...

אָרימער חסיד.

(צוריקגעקומען פון הויז)

שלאָגט זיך אַ געוויין אַ מאַרק...
אַ יולדת...
יוועהען שוין דעם דריטען טאָג...
אַװעקגעפאַלען אויף אַסכּרה
אַ ילד...
רחמנא ליצלן!

(אָב אין בית-המדרש אַריין)

שטימען אין צימער.

וואָס וועט זיין?
וואָס וועט זיין דער סוף!

אברם.

און אַ וואַלד געזעהן....
אַיין אין-סוף אַ וואַלד...
בוים ביי בוים שטעהען זיי,
מיט קרוינען זיך פערפלאָנטערט;
צוזאַמענגעפלאָכטענע צווייגען....
און שטעקען די נאַקעטע וואָרצעל קאַפויער;
ענג איז זיי...
קומט אַמאָל אויף אַ בוים די צייט:
חייב מיתה ווערט אַ בוים...
פון דער ערד אַרויסגעריסען ווערט ער,
אָבער פאַלען קען ער נישט...
ר'האָט נישט וואו, דער בוים;
הענגען בלייבט דעם בר-מנן...

למך

מויל און אויערן...

ב י י נ י ש.

האָהר און נעגעל...

ה יי מ י ש ע ר ח ס י ד

(פון הויז-טיר קומענדיג)

דער הויף איז פול...
אַ געמורמעל, אַ געווימעל...
און — אַ פּחד — —

א ב ר ם.

און אונטען; אַרום די שטאַמען
לויפען סודות נוראים אַרום...
ווי די חיות,
ווי די חיות רעות...
ברענענדיגע הונגער-אייגען...
לויפען, רייסען,
יאָגען זיך פון וואַלד אַרויס...

(פויזע)

זאָגט מרימ׳ל דערויף:
גזרות רעות...
קרענק און אונטערגענג...

ש ט י מ ע ן א י ן צ י מ ע ר.

וואָס די יודען רעדען...
וואָס פון מויל זיי ברענגען...
אל תפתח...
אל תפתח פה לשטן...

ל מ ך

קרענק און אונטעגענג —

ב ײ נ י ש

און גזרות רעות...

מ ק ו ר ב .

האַלטען פריצים דאָך אַ סיים...

א ז ק ן .

טראַכטען זײ פון אונז...

א צ װ ײ ט ע ר .

[illegible] זיך אונטערגענג...
רבונו של עולם...

אַ ד ר י ט ע ר

און ער לאָזט נישט צו,
שיקט צום דאָקטאָר אָב.

א צ װ ײ ט ע ר ז ק ן

צום יונגען דאָקטאָר אָב...

ד ע ר ה ײ מ י ש ע ר ח ס י ד .

און דער דאָקטאָר...

אַ מ ק ו ר ב .

מיר װײסען... מיר װײסען.
ברענג נישט פאַר'ן מויל...

ד ע ר ה ײ מ י ש ע ר ח ס י ד .

ער פיהרט דאָך איבער!

אַ זקן.

ימח שמו ...

(האַקט אָב)

אברם.

און אויבען, אין דער הייך
צווישען די פערוויקעלטע צווייגען,
וואו טויט און לעבען אויסגעמישט ...
נעסטען פייגעל שווערע ...
שווערע — זאָגט ער — פייגעל ...
גרויסע ... און זיי היפּען,
און — שפּרינגען איבער
פון צווייג צו צווייג,
פון בוים צו בוים
און לאַכען ...
און שפּעטען ...

אַ מקורב.

יאָ ... אַ חברה געמאַכט.
דער דאָקטאָר ...
לערנט זיי לאַכען,
לערנט זיי שפּעטען ...

היימישער חסיד.

קיין נסים ...
קיין תּפלות העלפען ..
אַלע טבע און טבע ..
און דער רבי שווייגט ...

צווייטער חסיד.

(פון בית המדרש, מיט׳ן צאָרן און שרעק)

ביים ארון הקודש
אין פרוכת אַריין,
מיט׳ן קאָפּ אַריינגערוקט,
מיט׳ן שוואַרצען,
שטעהט פּנחס׳ל...

דריטער.

(נאָכגעקומען, פול חשד)

און ישראל
שטעהט ביי׳ן איהם...
רוימט אין אויער,
רעדט איהם אָן... צו עפּיס ביין...
ענפערט פּנחס אין דער שטיל,
חאַפּט ער אויף,
לויפט און רוימט
מאַנכע לייט סודות אַיין...
לויפט ווייטער און שנאַפּט
דאָ אַ וואָרט, דאָרט אַ וואָרט,
לויפט צו פּנחס׳ן, פערציילט...

אברם.

יע... יע... ז׳לאַכען...
און מרימ׳ל הערט און פערטייטשט:
ללעג ולקלס, —
זאָגט זי, — וועט מען זיין...

משה.

(פון הויז-טיר, קרענקליך צושראָקען, מיט אַ ספר׳ל אין האַנד).
זאָגט ר׳ בבא...

ערשטער מקורב.

(מיט רוגזא, אין בית המדרש אָנווייזענדיג)

וואָס טוט זיך דאָרט?
וואָס האָט דיין טאַטע פנחס׳ל
מיט ישראל׳ן
פאַר אַ סודות?

משה.

(רעטערירענדיג צום פענסטער)

ך׳ווייס נישט...
פון וואַנען זאָל איך וויסען?
בנאמנות, איך הייב נישט אָן צו וויסען...

אברם.

אַזוי... אַזוי...
ללעג ולקלס וועט מען זיין...

משה

(צו די ישישים)

לאָזט געמאַך...
אַלטע יודען, לאָזט געמאַך!
וועניג מרה שחורה נאָך?
מען זינקט דאָך אין מרה-שחורה איין...
אין עצבות ווייקט מען דאָך...

אַ זקן.

אַ מע געהט אַרום ווי בלענדנע שאָף....

א צווייטער.

אַז דער פּאַסטוך ווייזט זיך נישט ...

אַ חסיד.

(קומט אַריין, פערמאַכט אונטער זיך נישט די טיר)

זיצט אונטערן ארון קודש
און שוויגט ...
עס ציטערט די ווייסע באָרד ...
עס ציטערט דער קאָפּ אינגאַנצען ...

(פון בית המדרש דערהערט זיך, עמיץ וויינט הויך)

אַ זקן.

דער ישובניק וויינט ...
שרייט ...

אַ צווייטער.

אַז מען לאָזט איהם נישט צו !

אַ דריטער.

די מיהל —
אַ שכן אויסגעדונגען ...
וואַלגערט זיך מיט ווייב און קינד
אַרום אין שניי ...

(עמיץ פערמאַכט די בית-המדרש-טיר. אין דער מינוט דער-
הערט זיך אַ געוויין פון דער ווייבערשער שוהל)

שטימען אין צימער.

(פערוואונדערט, צושראָקען)

— נשים רייסען אַיין די שוהל...

— פאַר׳ן ילד ...
— פאַר דער יולדת ...
— נישט געקענט דערוואַרטען זיך ...

אברם.

(האָט דערהערט, שטעלט זיך ראש אויף מיט איין אויסגעשטרעק-טער האַנד)

חלול שבת!
פאַר הבדלה!

(היימישער חסיד לויפט אַרויס אין עזרת-נשים אַריין, וואו עס ווערט שטיל און שטילער. אברם בלייבט שוין אַזוי שטעהן ביז׳ן ענדע אַקט, ווי פערגליווערט).

מרימ׳ל.

(העל-בלאָה געקליידט, נאָכטוואַנדלערישע טריט, קומט פון הויז-טיר, צום פענסטער געהענדיג, מיט אַ באַנג-שוואַכער שטים)

פאַרוואָס מאַכט מען קיין הבדלה נישט?

(דער עולם שווייגט. ישישים לאָזען אַראָב די קעפּ. עלטערע חסידים און מקורבים רוקען זיך אָב מיט שרעקיגען דרך-ארץ. חסידים ווילען אַרויסגעהן פאַר דער „אשה“. איינער לעגט שוין די האַנד אויף דער קליאַמקע, בלייבט דאָך שטעהן.)

משה.

וואָס מאַכען, די קינדערלעך, מרימ׳ל?...

מרים.

(ווענדט זיך צום פענסטער צו)

איינגעשלאָפען ...
קינדער וויסען נישט ...
קינדער פיהלען נישט ...

שפּיעלענדיג, אויף דער דיל
אײַנגעשלאָפען ...
די הענטלעך צוזאַמענגעפּלאָכטען ...
ד'האָב אונטער די קעפּלעך
זיי קישעלעך געלעגט,
שמייכלען זיי אין דרימעל
און רייטלען זיך ...
שרעקליך שמייכלען קינדער ...

(פּויזע, פּערקוקט אין פענסטער אַריין)

עס טריבט זיך דער שניי ...
ווינדיג ... ביימלעך וויגען זיך,
צווייגעלעך פּערשנייטע ציטערן.
ווי פון שרעק געטרייסעלט ...
און טריב און טריבער ווערט דער הימעל ...
פון מערב-זייט אַ וואָלקען ציהט ...
אומגעלומפּערט ציהט ער זיך, שלעפּט זיך ...
און געהט ... געהט אויף אונזער הויז ...
קינדער ווייסען נישט,
קינדער פיהלען נישט ...

(אין ציטער אריין, עטוואָס העכער ווי פריהער)

פאַרוואָס מאַכט מען קיין הבדלה נישט?

(די בית-המדרש-טיר עפענט זיך; אַ גיי און שטאַרקער גערויש)

מ ש ה.

(אויפגעשטאַנען)

אַ פּחד בעפאַלט ...
ווי דער עולם רוישט ...

מ ר י ם.

דער עולם ...

די אויסגעדאַרטע פּנים'ער
די אויגען, די אויסגעהונגערטע —

שטימען אין צימער.

דער רבי!
דער רבי זאָל לעבען!
דער רבי!

שלמה,

(אַ זעהר הויכער, גראָהער, בלאַסער יוד; אויסער דער שוואַרצער, שפּיציגער יאַרמולקע אויפ'ן קאָפּ, — פּרעס-ווייס געקליידט; איין אונגעוועהנליך הויכער שטערן, אונגעוועהנליך גרויס געעפענטע אויגען; מיט אַ קינדיש-נאַאיווען שמייכעל איבערן איינגעשרומפּענעם, פון צער פערגליווערטען פּנים, וועלכען ישראל האָט די טיר געעפענט, קומט אריין, בשעת ישראל, פּנחס און אונטער זיי דער עולם האַלט זיך אָב ביי דער טיר; געהענג ג אין מיט צימער אריין, ווען אַלע שטעלען זיך אויף, קוקט זיך אום, — זיך אומוועגדענדיג צו דער בית-המדרש-טיר)
אומזיסט אַלע רייד,
אַלע געבעטען אומזיסט...
(פּעמט)
איך מאַך קיין הבדלה נישט!

ישראל.

(עטוואָס נאָך דער טיר)
רבי, דער עולם פערלאַנגט...

אַנדערע.

(פון בית המדרש און אין צימער)
— דער עולם בעט!

— דער עולם פאַלט אויפ׳ן פנים פאַר שרעק...
— האָט רחמנות!
— האָט רחמנות, רבי, אויפ׳ן עולם...

שלמה.

(וועלכען מרים רוקט אונטער א פאָטער-שטוהל, אָן אָנלעהן מיט איין האַנד אָנשפּאַרענדיג)

עולם...
דער עולם...
צוויי... דריי... פיער...
פינף מנינים קליינע...
קליינע, קליינע יודעלעך...
אויסגעמאָגערטע
איינגעשרומפּענע
יודעלעך...
איינגעהויקערטע קומען,
קלאַפּען ביים צדיק אָן...

(טאָן-ענדערונג: צער)

געפּרווירענע נשמה׳לעך....
הערצלעך....
צום נר תמיד קומען ווי,
שטעלען אויס די הענטלעך:
אַ פּונק! אַ פּונק!
אַ נדבה׳לע,
אַ מופת׳ל...
אַ נס, אַ וואונק פון יענער זייט;
און יעדעס וויל פאַר זיך,
פאַר זיך,
פאַר אייגען ווייב און קינד,

פאַר אייגען הויז-געזינד ...

(פויזע)

אן דאָ — צווישען טויט און לעבען
וואַקעלט זיך אַ וועלט!
אַ וועלט זינקט אין מרה-שחורה אַריין,
אַ וועלט!

(אַ פויזע)

מ ר י ם.

(אין דער שטילקייט; צום פענסטער פערקוקט)

עס ציהט זיך, ציהט דער וואָלקען שוואַרץ...
גלייך אַ שוואַרצער פויגעל שפּרייט
זיינע שוואַרצע פליגעל אויס....

ש ל מ ה.

אין שוואַרצען אָנגעטון,
אין שוואַרצען אַיינגעהילט,
די נשמה פון דער וועלט —
די שכינה ברומט.
און וויינט, טרויערט,
און ס׳צאַפּעלט,
אין אייגענעם בלוט פערטרונקען,
ס׳האַרץ פון דער וועלט!

(זיך אויסגלייבענדיג מיט אויסגעשטרעקטער האַנד)

אויסגעלייזט פון פּיין און שרעק
מוז ווערען — —
די וועלט!

(טאָן־ענדערונג)

איך מאַך קיין הבדלה נישט!

מרים.

צאָרניג ברוינט דער וואָלקען זיך ...
אַ צאָרניג-ברוינער הימעל קוקט אַראָב,
און זיי שמייכלען דאָרט, —
קינדער זעהען נישט!

שלמה.

(ביטערער)

ברוגז׳ט זיך דער הימעל!
פאַרוואָס מאַכט ער, שלמה׳לע,
קיין הבדלה נישט!
אָנגעפלויגען זענען זיך
נשמה׳לעך,
צוריקגערופענע פקדונות׳לעך ....
צי האָבען זיך די טייבלעך
אין דער נידער נישט בעפלעקט?
צי פעהלט נישט וועם אַ פליגעלע?
נישט אויסגעצופט אַ פעדערל? —
בעקוקען מוז מען זיי!
און צו משפט׳ן גרייט
שטעהט דאָס בית-דין של מעלה...
אין עטרות גאָלדענע,
קרוינען ריין-בריליאַנטענע,
און זיי ווילען זעצען זיך
משפט׳ן און פסק׳ענען...

(בארמהערציג)

און די נשמה׳לעך — —
פלאַטערן...
ס׳ציטערן די פקדונות׳לעך ...
מאימת יום הדין!

מאימת יום הדין!

(טאָן-ענדערונג)

ציטערט נישט,
פלאַטערט נישט!
שלמה מאַכט קיין הבדלה נישט...
מען וועט נישט — משפט׳ן!

(דערשראָקענע פויזע)

(עס דערהערט זיך ווינד),

מרים.

ווינטען בלאָזען,
יאָגען זיך, טרייבען...
אַרום הויז, אַרום הויז...
ווי זיי פייפען, ווי זיי וואָיען...

שלמה.

כעס׳ט זיך, הייסט עס, ס׳גיהנם,
שיקט זיינע שליחים אַרויס!
שוואַרצע פייגעל פלאַטערן אַרום אין ווינד.
דער שוואַרצער הונד אויף דער קייט
וואַרפט זיך דאָרט!
שבת קודש איז אַריבער,
דער סמבטיון שלאָגט,
און שלמה האָט זיך איינגעשפאַרט,
הבדלה מאַכען — וויל ער נישט.
קעסלען — אונטערגעהייצט;
קאָכען זיי,
זידען זיי...
רויכיגע פלאַמען הייבען זיך, וויקלען זיך,
פעטע, ברענענדיגע חמאַרעס...

„קומט צוריק, רשעים!
„אויף שרעק און פיין,
„אויף יסורים רעים,
אויף ענוים קשים...
„פאַרוואָס קומט איהר נישט צוריק?"
און די אָרימע נשמה'לעך,
די פערפלעקטע, די פערזינדיגטע, —
אַז שבת קודש לעשט זיך אויס
ווייסען זיי
און ציטערן...
און ציעפען זיך,
און חאַפּען זיך
מיט די שוואַרצע פליגעלעך,
מיט אויסגעפּוצטע פעדערלעך
צו די נעפּאַלעך,
און קלאַמערן, קלאַמערן זיך
מיט די צאַפּעלדיגע הערצעלעך
צו די וואָלקענדלעך,
און ציטערן...
ציטערן!

(טאָן-ענדערונג)

ציטערט נישט!
צאַפּעלט נישט...
פליהט אַייך, פראַנק און פריי אַרום —
וואו איהר ווילט,
וואו אַ ווינטעל טראָגט —
איך מאַך קיין הבדלה נישט!

ארומיגע.

(אין שרעק)

— און וואָס וועט זיין?

— רבי, וואָס וועט זיין?

שלמה.

שבת זאָל זיין, — שבת!
מיט צוואַנגען האַלט איך שבת אַיין!
נישט געפּסק'ענט, נישט געשטראָפט!

(פּויזע)

עס הענגט אין דער הייך דאָרט אַ וואָג,
פאַר'ן כסא הכבוד...
וויגט זיך, וויגט זי זיך די וואָג...
ס'צינגעלע צאַפּעלט, צאַפּעלט...
אַ מצוה'לע טוט אַ יוד
און — אַיין עבירה'לע...
שטעלען קען זי זיך נישט...
נישט כולו חייב,
נישט כולו זכאי —
צאַפּעלט זי...
און אל רחום וחנון קוקט;
העלפען קען ער נישט...

(פּויזע)

און זיצט ער, משיח,
אין די טויערן פון רוים
און וואַרט.
געהן קען ער נישט...
די וואונדען היילען זיך נישט...
ער בינדט זיי אויף,
ער בינדט זיי צו —
און געהן, לייזען אויס די וועלט
קען ער נישט!
און קיין כח צו וואַרטען איז נישטאָ...

אין מרה שחורה זינקט אַריין די וועלט!

(אויפשטעהענדיג, מיט קראַפט)

אויסגעלייזט מוז ווערען די וועלט!

(פון וואוינונג קומען אריין לאה און יונתן, זיך האַלטענדיג ביי די הענד; קיינער בעמערקט זיי נישט. פערוואונדערט און עטוואַס צושראָקען בלייבען זיי שטעהן אין טיר).

שטילע שטימען אין צימער.

ווי אַזוי, ווי אַזוי?

שלמה.

(נאָך פעסטער)

שבת זאָל זיין!
שבת!
נישט געאַקערט,
נישט געזייעט,
נישט געבויט און נישט פעררריכט...
נישט געהאַנדעלט, נישט געוואַנדעלט...

היימישער חסיד.

חרוב זאָל ווערען די וועלט?

שלמה.

חרוב זאָל ווערען די וועלט!
און מיר —
מיר שבת׳דיגע,
מיר יום-טובדיגע,
מיר נשמה-יתרה׳דיגע יודען,
וועלען איבער איהרע חורבות געהן...

מרים.

וואו אַהין?
רבי, וואו אַהין?...

שלמה.

צו איהם, צו איהם!
זינגענדיג און טאַנצענדיג וועלען מיר געהן
צו איהם!

(פויזע. עקסטאַז.)

זינגט מיט מיר!
טאַנצט מיט מיר!

(עס ווערט זעהר שטיל. שלמה הייבט אָן טאַנצען ארום זיך. אין דער שטילקייט הערט זיך דאָס קלינגען פון הענגעל-לאָמפּ — ישישים ווילען מאַכען אַרום רבין א ראָד, ווינקען צו די זקנים — יענע וויינערן זיך. ישישים טאַנצען נישט-געשלאָסען. יונתן און לאה — מיטגעריסען רוקען אָב דעם טיש און די שטוה-לען פון הינטער די פענסטער, נעמען אָן די מוטער ביי די הענד און טאַנצען קעגענאיבער די ישישים צוויי האַלבע רעדער-טיילען. משה קוקט אויף אַלעם אַבוועזענדיג — חסידים שלייכען זיך שטיל פון צימער אַרויס אין בית המדרש אריין. — מרים לאָזט אָב די קינדערס הענד. חאַפּט-אויף איין עק פון שלמה׳ס גאַרטעל, טאַנצט אַרום, איהם פערחלומט, עטוואָס גליק-ליך פערשעמט, צנועה׳דיג און פרייליך, ווי א כלה-טאַנץ. ד׳ קינדער נעמען זיך קעגענזייטיג אָן ביי די הענד, טאַנצען בע-זונדער. דער הענגעל-לייכטער קלינגט) וואָס אַמאָל שטאַרקער.

לאה.

זעה, זעה — די מאַמע שטראַהלט,

גלייך די שכינה רוהט אויף איהר.

יונתן.

אויפ׳ן עלטער-זיידען קוק,
ווי אַ מלאך —
אין דער קדושה אַיינגעהילט — —

שלמה.

(מערקט עס נישט, שטעלט זיך וועלכטשטענדיג אָב)

און אַזוי!
אַזוי געהען מיר,
זינגענדיג און טאַנצענדיג...
מיר גרויסע, גרויסע יודען,
שבת-יום-טוב׳דיגע יודען,
די נשמות פלאַקערן!
פאַר אונז וואָלקען — שפּאַלטען זיך!
הימלען — פראַלען ד׳טויערן אויף!
אין ענן הכבוד שווימען מיר אַריין.
צום כסא הכבוד צו,
צום כסא הכבוד!
אויפ׳ן אבן שיש טהור
שטעהען מיר!
און מיר בעטען נישט,
און מיר בעטלען נישט,
גרויסע שטאָלצע יודען זענען מיר —
זרע אברהם... יצחק, ויעקב!
לענגער וואַרטען נישט געקאָנט!
שיר השירים זינגען מיר,
זינגענדיג, טאַנצענדיג געהען מיר!

מרים.

(לאָזט אָב דעם גאַרטעל, לעגט זיך די הענד אונטערן קאָפּ, בויגט איהם עטוואָס אַרונטער; מיט שטראַהלענדיגע אויגען, קלאַרנעט-קלאָר, מיט'ן טראָפּ)

ישקני מנשיקות פיהו...

כי טובים — — דודיך — — מיין!

(פויזע. שטילער אונבעוועגליכער עקסטאַז.)

ישראל.

(עפענט ראַש פון יענער זייט די בית-המדרש-טיר. א פּאַס ליכט פליסט אַריין. אָבשניידענדיג:)

גוט-וואָך, יודען!

שלמה.

(פאַלט צוריק אויף דער שטוהל)

נישט דערלאָזט!

אברם.

ווער האָט מורד במלכות געווען?

ישראל.

פנחס האָט הבדלה געמאַכט,

(אַקצענטירענדיג)

ר' פנחס!

שלמה.

(זיך אויפהייבענדיג)

מיין זוהן, מיין שוואַרצער זוהן...

(אין בית-המדרש-טיר בעוויזט זיך פנחס, אונטער איהם עולם.)

ישראל.

(אָבטרעטענדיג אָן אַ זייט, שלמה זאָל זעהן דעם עולם).

דער עולם האָט געבעטען!
דער עולם האָט פערלאַנגט,
געהייסען האָט דער עולם —

(בּויזע, שלמה געהט זעהר לאַנגזאַם אָב צו זיך, פּנחס קוקט, אין דערזעלבער מאָס אין שפּאַט אַריין.)

ישישים און עלטערע חסידים.

(מורמלען)

רב פּנחס, רב פּנחס ...

(מרים פיהרט אָב שלמה'ן אין זיין צימער אַריין. ישישים מיט אַראָבגעלאָזטע קעפּ געהען, פינסטער שוויינענדיג, נאָך. לאה און יונתן געהען, זיך ביי די הענד האַלטענדיג, אונטער די ישישים. יונתן קוקט זיך אינ'ם געהען אום, דערזעהט פּנחס'ן, רייסט פּלוצלינג אויס די האַנד פון לאה'ן, געהט צוריק אין צימער אַריין. עלטערע חסידים שטעלען זיך אָןביידע זייטען טיר און קעהרען זיך אום מיט די פּנימער אין צימער אַריין. פּנחס געהט צום פאָטער-שטוהל, אונטער איהם ישראל און די אַנדערע גבאים. דער עולם הייבט זיך אָן צו בּעוועגען, מיט האָפ־נונג און שרעק, אין צימער אַריין.)

ישראל.

(צו פּנחס'ן, וואָס ווייזט דעם פאָטער־שטוהל צו פערנעמען)

זעצט אייך, רבּי ...

(אַלע ציטערן אויף, פּנחס זעצט זיך זעהר לאַנגזאַם)

דבורה.

(פון הויזט־יר , ראש אריינגעפאַלען)

דער יונגער דאָקטאָר וויל צום שווער!

(אַלגעמיינע קאָנסטערנאַציע , פאָרהאַנג.)